

POLITICKÉ VEDY / POLITICAL SCIENCES

Journal for Political Sciences, Modern History, International Relations, security studies / Časopis pre politológiu, najnovšie dejiny, medzinárodné vzťahy, bezpečnostné štúdiá

URL of the journal / URL časopisu: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk>

Author(s) / Autor(i): Katarína Liptáková
Article / Článok: Recenzia na knihu: Verejné politiky a modely územného usporiadania V4 / Book Review: Public Policies and Territorial Configuration`s Models of V4 Countries
Publisher / Vydavateľ: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov – UMB Banská Bystrica / Faculty of Political Sciences and International Relations – UMB Banská Bystrica
DOI: <http://doi.org/10.24040/politickevedy.2018.21.3.223-227>

Recommended form for quotation of the article / Odporúčaná forma citácie článku:

LIPTÁKOVÁ, K. 2018. Recenzia na knihu: Verejné politiky a modely územného usporiadania V4. In *Politické vedy*. [online]. Vol. 21, No. 3, 2018. ISSN 1335 – 2741, pp. 223-227. Available at: <http://doi.org/10.24040/politickevedy.2018.21.3.223-227>

By submitting their contribution the author(s) agreed with the publication of the article on the online page of the journal. The publisher was given the author`s / authors` permission to publish and distribute the contribution both in printed and online form. Regarding the interest to publish the article or its part in online or printed form, please contact the editorial board of the journal: politicke.vedy@umb.sk.

Poskytnutím svojho príspevku autor(i) súhlasil(i) so zverejnením článku na internetovej stránke časopisu Politické vedy. Vydavateľ získal súhlas autora / autorov s publikovaním a distribúciou príspevku v tlačenej i online verzii. V prípade záujmu publikovať článok alebo jeho časť v online i tlačenej podobe, kontaktujte redakčnú radu časopisu: politicke.vedy@umb.sk.

RECENZIA NA KNIHU: VEREJNÉ POLITIKY A MODELY ÚZEMNÉHO USPORIADANIA V4

BOOK REVIEW: PUBLIC POLICIES AND TERRITORIAL CONFIGURATION'S MODELS OF V4 COUNTRIES

Katarína Liptáková*

KOVÁČOVÁ, N. – KOVÁČOVÁ, S.: *Verejné politiky a modely územného usporiadania V4. [Public Policies and Territorial Configuration's Models of V4 Countries]*. Ostrowiec Świetokrzyski: Wyzsza Szkola Biznesu i Przedsiębiorczości, 2017. 184 s. ISBN 978-83-64557-28-6.

Dve sestry a dlhoročné spolupracovníčky, **S. Kováčová** z Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a **N. Kováčová** z Fakulty verejnej politiky a verejnej správy Vysokej školy Danubius v Sládkovičove, sa pokúsili prepojiť vybrané aspekty verejnej politiky krajín Vyšehradskej štvorky s komunálnymi systémami a ich vertikálnou, horizontálnou a kombinovanou typológiou podľa rôznych autorov. Recenzovaná vedecká monografia v slovenskom jazyku ich spracúva ako samostatné časti skúmania. Sú podrobne analyzované s vysvetlením ich vnútornej štruktúry. Snaha nájsť medzi nimi určitý vzťah, podľa môjho názoru, predstavuje jedinečný a novátorský prístup k riešenej problematike.

Ako uvádza predslov: „*Vyšehradská skupina je alianciou štyroch krajín stredoeurópskeho priestoru, zdieľajúcich spoločnú históriu, náboženskú tradíciu, geografické postavenie, kultúrne hodnoty.*“ (s. 4) Zámerom monografie je pochopiť podstatu vzdelávacieho a zdravotného systému uvedených krajín, ako aj fungovanie vzťahov na najnižšej lokálnej úrovni verejnej správy. Prioritou je hľadanie odpovede na otázku, k akému konkrétnemu modelu sa jednotlivé

* Doc. Ing. Katarína Liptáková, PhD. pôsobí ako docentka na Katedre politológie, Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Kuzmányho 1, 974 01 Banská Bystrica, Slovenská republika, e-mail: katarina.liptakova@umb.sk.

DOI: <http://doi.org/10.24040/politickevedy.2018.21.3.223-227>

komunálne systémy z hľadiska kompatibility vlastností najviac približujú. Skúmanú tému pokladám za aktuálnu a oceňujem snahu autoriek o analýzu vybraných parciálnych častí verejnej politiky ako širokospektrálneho odboru vo vzájomnej interakcii. Okrem ich zhodnotenia sa dielo sústreďuje na podrobnú analýzu systému verejnej správy krajín Vyšehradskej štvorky. Skúma zmeny v lokálnom usporiadaní, vzťahy v rámci vnútornej organizačnej štruktúry miestnych samospráv, väzby medzi miestnou samosprávou a centrálnou úrovňou v kontexte vertikálnej, horizontálnej, kombinovanej typológie. Literatúry, ktorá by sa zaoberala problematikou čiastkových aspektov verejnej politiky krajín V4, je nedostatok. Spojenie jej aspektov s modelmi územného usporiadania je podľa môjho názoru ešte vzácnejšie. Biele miesto pokrýva recenzovaná publikácia, ktorej prednosťou je predovšetkým kompaktné podanie komplexu problémov, súvisiacich s riešenou tematikou.

K dosiahnutiu cieľa pomohol vhodný metodologický aparát a logicky štruktúrovaná textová časť vychádzajúca z klasifikácie modelov verejnej správy a komunálnych systémov z pohľadu rôznych autorov. Vysoko cenený vlastný prístup autoriek k doterajšej klasifikácii umožňuje ich jednoduchšie pochopenie, prináša väčšiu prehľadnosť a jasnejšiu sumarizáciu relevantných konštatovaní, vychádzajúcich z ich organizácie a celkového fungovania. Integrácia krajín do konkrétnych modelov bola podmienená vopred určenou kriteriálnou základňou a kľúčová pre identifikáciu spoločných, alebo minimálne podobných črt jednotlivých systémov. Klasifikácia je primárnym inštrumentom pre koncíznu analýzu a možnú komparáciu vnútornej organizácie systému verejných správ v krajinách V4.

Monografia rozoberá zvolenú tému didaktickým štýlom, čo podmieňuje jej širšie využitie na pedagogické účely. Po formálnej stránke má recenzovaný text 184 strán. Je rozdelený do piatich kapitol a písaný je tak, že sa čitateľ v ňom dobre orientuje. Jednotlivé kapitoly predstavujú na prvý pohľad relatívne samostatné celky. Pri hlbšom štúdiu čitateľ zistí, že obsahovo na seba nadväzujú. Zvýšeniu kvality textu by, podľa môjho názoru, prospela syntéza zistených informácií, ako aj zdôraznenie prepojenia medzi jednotlivými časťami v zmysle zvoleného metodologického postupu autoriek, ktorú by som odporúčala uviesť na konci každej kapitoly.

Domnievam sa, že pri posudzovaní je potrebné stručne vymedziť obsah jednotlivých častí, najmä keď sa týkajú relatívne samostatných oblastí vedeckého skúmania. Úvod je venovaný odpovedi na otázku, prečo sa dielo venuje najmä vzdelávacej a zdravotnej politike ako súčasť verejnej politiky. Odpoveď dávajú autorky cez vysvetlenie rastúceho významu ľudského

potenciálu, ktorého podmnožinou je poznatkový a schopnostný potenciál (vzdelanie) a potenciál zdravia, ako základného predpokladu konkurencieschopnosti krajiny. Rozvinutie východiskovej tézy je hlavným motívom prvých dvoch kapitol.

Prvá kapitola rozoberá vzdelávaciu politiku krajín V4 Maďarska, Poľska, Slovenska a Česka. Jej najvýraznejším prínosom je podľa môjho názoru tabuľka č. 1, ktorá obsahuje SWOT analýzu vysokého školstva v podmienkach SR ako odraz dlhoročného pôsobenia obidvoch autoriek v tejto oblasti. Výzvou pre ostatné krajiny by mohlo byť, že: *„napriek istým problémom od roku 2000 vo vzdelávacej politike Poľsko vykazuje nárast výsledkov vďaka neustálej práci rezortu školstva. Dnes sa udáva ako inšpiratívny model pre všetky krajiny, ktoré potrebujú zapracovať do edukačného systému isté reformy a posilniť kvalitu a úroveň školstva.“* (s. 16)

Druhá kapitola pojednáva o zdravotnej politike štátov Vyšehradskej štvorky. Sleduje rovnaký metodologický postup a poradie analyzovaných krajín ako prvá kapitola. Iba slovenský zdravotnícky systém dopĺňa tabuľka so SWOT analýzou, ktorá je menej podrobná ako v prípade školstva. Domnievam sa, že niektoré jej body sú všeobecne formulované a vyžadovali by precizovanie, napr. *„informačná nerovnosť medzi pacientom a poskytovateľom“*, ktorá je uvedená ako slabá stránka. (s. 48)

Tretia kapitola sa venuje modelom verejnej správy európskych krajín z pohľadu rôznych autorov v snahe nájsť a jasne pomenovať komparačné kritériá s cieľom prehľadného kategorizovania jednotlivých modelov. V tom vidím jej zmysel ako parciálnej časti. Ako autorky správne upozorňujú: *„narastajúci počet hodnotiacich kritérií komplikuje začlenenie do konkrétneho typu/modelu s absolútnou platnosťou.“* (s. 52) Nesporným teoretickým prínosom je zistenie, že krajiny V4 sú v zmysle typológie **S. Konečného** (2016) súčasťou stredoeurópskeho typu modelov verejnej správy okrem Poľska, ktoré je bližšie kategorizované do baltického typu. Podkapitoly 3.1., 3.2. a 3.3. sú venované analýze európskych komunálnych systémov v rámci vertikálnej, horizontálnej a zmiešanej dimenzie skúmania a v závislosti od aktuálnych podmienok. Čiastkové závery sú za účelom prehľadnejšej rekapitulácie spracované v podobe tabuliek č. 4 až č. 7. Obsahujú zhodnotenie kompatibility severoeurópskych (s. 62) a juhoeurópskych komunálnych systémov (s. 64), ako aj napoleónskeho, anglosaského a severoeurópskeho modelu ako príkladov vertikálnej typológie s pôvodne stanovenými kritériami, ako i vymedzenie zistených odchýlok. Text pokračuje skúmaním modelov európskych

komunálnych systémov v horizontálnej a kombinovanej typológii, pričom horizontálna dimenzia sa sústreďuje na posudzovanie vzťahov, prebiehajúcich vo vnútri komunálneho systému k hierarchicky nadradenej, centrálnej úrovni a abstrahuje od analýzy lokálnej úrovne smerom navonok. Horizontálnej typológii sú venované tabuľky č. 10, č. 11 a č. 12. V podkapitole 3.3. je významnou typológia **P. Swianiewicza**, ktorá kombinuje vertikálny a horizontálny prístup a predchádzajúce modely dopĺňa o krajiny strednej a východnej Európy. V doterajších klasifikáciách absentovali z dôvodu, že k organizácii lokálneho subsystému verejnej správy a k realizácii decentralizačných procesov v nich dochádzalo až po páde komunistického režimu na začiatku 90. rokov 20. storočia. **P. Swianiewicz** predstavil vlastnú typológiu, obsahujúcu lokálne usporiadanie a miestnu organizáciu krajín, ktoré zastrešuje podľa spoločných črt a iných zlučujúcich atribútov pod východoeurópsku skupinu. Vybrané atribúty, uvedené na stranách 99 a 100, autorky podrobujú hlbšiemu skúmaniu a uvádzajú diferenciacie vo vzťahu ku konkrétnemu kritériu vertikálnej typológie. Tým je teritoriálna organizácia, tzn. charakter územného usporiadania. Na základe toho potvrdzujú, že: „v Poľsku je konsolidovaný charakter územného usporiadania v porovnaní s Maďarskom a Slovenskom, ktorých lokálna konfigurácia vykazuje črty značnej fragmentácie s vysokým počtom malých územných jednotiek.“ (s. 102)

Štvrtá kapitola cez skúmanie komunálnych systémov V4 vo vertikálnej dimenzii s dôrazom na hodnotenie kritéria podoby a charakteru sídelnej štruktúry, miery autonómie obcí a kompetenčného rozsahu, vypovedajúceho o vzťahoch medzi centrálnou a lokálnou úrovňou, prináša na základe dostupnej domácej i zahraničnej literatúry závery o tom, k akému konkrétnemu modelu sa komunálne systémy analyzovaných krajín svojimi vlastnosťami najviac približujú.

Piata kapitola hodnotí komunálne systémy V4 v horizontálnej a kombinovanej dimenzii. Zameriava sa na analýzu vzťahov prebiehajúcich na lokálnej úrovni v Poľsku, na Slovensku, v Česku a v Maďarsku s akcentom na status starostu v komunálnej štruktúre. Sumarizuje charakteristiky komunálnych systémov z hľadiska komparačných kritérií, aplikovaných **P. Swianiewiczom** na podporu zdôvodnenia logiky integrácie v sofistikovanej zmiešanej typológii. Autorky sa neboja polemiky s prevzatými teoretickými poznatkami a názormi iných autorov, a na viacerých miestach ich rozširujú a dopĺňajú o vlastné chápanie.

V závere, **N. Kováčová** a **S. Kováčová** správne a jednoznačne konštatujú, že efektívnosť vybraných verejných politík je determinovaná výškou výdavkov vynakladaných na realizáciu cieľových aktivít, ktorá je v dôsledku zmeny vládnych

období častokrát modifikovaná. Podľa nich: „v budúcnosti je v oblasti vzdelávania potrebné rozvinúť spoločný záujem krajín V4, ktorým je rozširovanie kooperácie v oblasti vedy, výskumu a inovácií, a podpora spoločných aktivít prostredníctvom príslušných odborných inštitúcií a existujúcich národných a medzinárodných mechanizmov“ (s. 161), s čím sa dá len súhlasiť. Rovnako sú formulované jednoznačné odporúčania pre oblasť zdravotnej politiky, najmä s dôrazom na výzvy, pred ktorými v krajinách Vyšehradskej štvorky (kde má poddimenzované postavenie) stojí. Neodmysliteľnými sú v tejto oblasti reformy, čo zdôrazňuje i samotná publikácia. Pozitívne hodnotím rozsiahle a prehľadne uvedené zovšeobecnenia vo vzťahu k vertikálnej, horizontálnej a kombinovanej dimenzii skúmania komunálnych systémov ako výsledok uskutočnenej analýzy v kapitolách 4 a 5. Dôslednou analýzou vybraných sektorových politík sa vytvoril priestor pre implementáciu citlivých opatrení na riešenie krízových situácií s cieľom zvýšiť efektívnosť zdravotníctva a vzdelávania v skúmaných krajinách, špecificky na Slovensku. Podnietilo ma to aj k zamysleniu sa nad potrebou modifikácie a prípadnej unifikácie komunálnych systémov Vyšehradskej štvorky, čo pravdepodobne bolo aj zámerom publikácie.

Hodnotu diela podčiarkuje zoznam adekvátneho množstva bibliografických odkazov, ktorý mapuje reálne citované či v texte parafrázované knižné, časopisecké, elektronické a legislatívne pramene. Kvalitu teoretického základu pokladám za výbornú, text obsahuje vedecky správne fakty, čo potvrdzuje podrobný výklad kľúčových pojmov s množstvom odvolávok na použité zdroje z domácej a zahraničnej literatúry. V záverečnom súhrne sú uvedené v abecednom poradí s akceptáciou normy, stanovujúcej formu zápisu.

Napriek niektorým formálnym nedostatkom (najčastejšie preklepy), charakter vedeckej monografie vypovedá o vysokej odbornej kompetencii autoriek a o ich skutočnom záujme o skúmanú problematiku. Vynikajúco sa v nej orientujú, čo deklaruje ich schopnosť na základe syntézy získaných poznatkov vyvodzovať jednoznačné závery. Vyššie uvedené skutočnosti sú základom pozitívneho hodnotenia recenzovanej publikácie. Monografia pod názvom *Verejné politiky a modely územného usporiadania V4* je vhodným textom pri štúdiu verejnej politiky s akcentom na aktuálne otázky jej vnútorne bohato štruktúrovaných častí. Dielo odporúčam pre poslucháčov študijného programu verejná politika, verejná správa a príbuzných programov, ale aj odbornej verejnosti doma a v zahraničí. Monografia má všetky predpoklady rozšíriť a prehĺbiť vedomosti študentov, výskumných pracovníkov zaoberajúcich sa danou problematikou a prispieť k vyššej odbornej erudícii manažérov vo verejnom sektore.